

Dietetyka w praktyce klinicznej

1. METRYCZKA	
Rok akademicki	20225/2026
Wydział	Wydział Nauk o Zdrowiu
Kierunek studiów	Dietetyka
Dyscyplina wiodąca	Nauki o zdrowiu
Profil studiów	Praktyczny
Poziom kształcenia	I stopnia
Forma studiów	Stacjonarne
Typ modułu/przedmiotu	Obowiązkowy
Forma weryfikacji efektów uczenia się	Zaliczenie
Jednostka prowadząca /jednostki prowadzące	• Zakład Dietetyki Klinicznej, ul. E. Ciołka 27, 01-445 Warszawa • Klinika Chorób Wewnętrznych WUM, ul. Grenadierów 51/59, 04-093 Warszawa • Klinika Neurologii WNoZ, ul. Kondratowicza 8, 03-242 Warszawa • Klinika Neurochirurgii UCK WUM, ul. Banacha 1, 02-097 Warszawa • Klinika Onkologii UCK WUM ul. Banacha 1, 02-097 Warszawa • Klinika Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej UCK WUM, ul. Nowogrodzka 59, 02-006 Warszawa • Oddział Kliniczny Położnictwa, Perinatologii, Ginekologii i Rozrodczości UCK WUM, ul. Żwirki i Wigury 63A, 02-091 Warszawa • Klinika Transplantologii, Immunologii, Nefrologii i Chorób Wewnętrznych ul. Nowogrodzka 59, 02-006 Warszawa • Klinika Gastroenterologii i Żywienia Dzieci i Pediatrii UCK WUM, ul. Żwirki i Wigury 63A, 02-091 Warszawa • Klinika Nefrologii Dziecięcej i Pediatrii UCK WUM, ul. Żwirki i Wigury 63A, 02-091 Warszawa • Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego, Transplantacyjnego i Leczenia Pozastrojowego ul. Nowogrodzka 59, 02-006 Warszawa • Oddział Kliniczny Diabetologii Dziecięcej i Pediatrii UCK WUM, ul. Żwirki i Wigury 63A, 02-091 Warszawa • Zakład Biologii Medycznej, ul. Litewska 14/16, 00-575 Warszawa • Zakład Żywienia Człowieka ul. Erazma Ciołka 27, 01-445 Warszawa • Oddział Kliniczny Chirurgii Ogólnej i Żywienia Klinicznego, SPSK im. prof. W. Orłowskiego CMKP
Kierownik jednostki/kierownicy jednostek	• prof. dr hab. Dorota Szostak-Węgierek • dr hab. n. med. Michał Łodyga • prof. dr hab. n. med. Dariusz Koziorowski • prof. dr hab. n. med. Przemysław Kunert • prof. dr hab. n. med. Rafał Stec

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr .../2024 Rektora WUM z dnia2024 r.)

	• prof. dr hab. n. med. Maciej Kosieradzki • prof. dr hab. n. med. Przemysław Kosiński • prof. dr hab. med. Magdalena Durlik • prof. dr hab. n. med. Aleksandra Banaszkiewicz • dr hab. n. med. Małgorzata Pańczyk-Tomaszewska • dr n. o zdr. Marta Hreńczuk • prof. dr hab. n. med. Agnieszka Szypowska • dr hab. n. o zdr. Gabriela Olędzka • dr hab. Beata Sińska • prof. dr hab. n. med. Jacek Sobocki
Koordynator przedmiotu	mgr Jakub Krawczyk (jakub.krawczyk@wum.edu.pl)
Osoba odpowiedzialna za sylabus	mgr Jakub Krawczyk (jakub.krawczyk@wum.edu.pl)
Prowadzący zajęcia	ZAKŁAD DIETETYKI KLINICZNEJ dr hab. Iwona Boniecka (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej UCK WUM) dr Marta Dąbrowska-Bender (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Medycyny Transplantacyjnej i Nefrologii UCK WUM) dr Magdalena Milewska (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Neurochirurgii UCK WUM, Klinika Onkologii UCK WUM) dr Justyna Jurczewska (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego) dr hab. Anna Jeznach-Steinhagen (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego) dr Joanna Ostrowska (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego) mgr Jakub Krawczyk (miejsce prowadzenia zajęć - 1. Katedra i Klinika Neurologii Szpitala Bródnowskiego, 1. Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego) dr Paulina Gryz (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Nefrologii Dziecięcej i Pediatrii UCK WUM, Klinika Gastroenterologii i Żywienia Dzieci i Pediatrii UCK WUM) ZAKŁAD ŻYWIENIA CZŁOWIEKA dr Zuzanna Zaczek (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Chirurgii Ogólnej i Żywienia Klinicznego Szpitala SPSK im. prof. W. Orłowskiego CMKP) mgr Leszek Wronka (miejsce prowadzenia zajęć - Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego i Transplantacyjnego UCK WUM) ZAKŁAD BIOLOGII MEDYCZNEJ dr hab. Agnieszka Bzikowska-Jura (miejsce prowadzenia zajęć - Oddział Kliniczny Położnictwa, Perinatologii, Ginekologii i Rozrodczości UCK WUM) POZOSTAŁE OSOBY PROWADZĄCE mgr Natalia Dziedzic (miejsce prowadzenia zajęć - Oddział Kliniczny Diabetologii Dziecięcej i Pediatrii UCK WUM) dr Stanisław Szlufik (miejsce prowadzenia zajęć - Katedra i Klinika Neurologii Szpitala Bródnowskiego) dr hab. n. med. Michał Łodyga (dr hab. n. med. Michał Łodyga - 1. Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego) prof. dr hab. n. med. Wojciech Lisik (miejsce prowadzenia zajęć - Klinika Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej UCK WUM) prof. dr hab. n. med. Piotr Małkowski (miejsce prowadzenia zajęć - Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego, Transplantacyjnego i Leczenia Pozaustrojowego)

2. INFORMACJE PODSTAWOWE

Rok i semestr studiów	III rok studiów stacjonarnych I stopnia, semestr I i II		Liczba punktów ECTS	21.00
FORMA PROWADZENIA ZAJĘĆ		Liczba godzin	Kalkulacja punktów ECTS	
Godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim				

wykład (W)		
seminarium (S)		
ćwiczenia (C)	525	21
e-learning (e-L)		
zajęcia praktyczne (ZP)		
praktyka zawodowa (PZ)		
Samodzielna praca studenta		
Przygotowanie do zajęć i zaliczeń		

3. CELE KSZTAŁCENIA

C1	Praktyczne wykorzystanie wiedzy w zakresie żywienia w wybranych jednostkach chorobowych
C2	Zdobywanie i doskonalenie umiejętności praktycznych w pracy z pacjentem
C3	Pogłębianie wiedzy i podnoszenie kompetencji zawodowych
C4	Wdrożenie do kształcenia ustawicznego

4. EFEKTY UCZENIA SIĘ

Numer efektu uczenia się	Efekty w zakresie
--------------------------	-------------------

Wiedzy – Absolwent zna i rozumie:

W1	Wymienia objawy i przyczyny wybranych chorób oraz wskazuje podstawy działań interwencyjnych wobec pacjentów (EW_13)
W2	Wykazuje znajomość zasad postępowania dietetycznego w chorobach w zależności od stopnia ich zaawansowania, a także podczas ciąży i laktacji (EW_17)
W3	Zna zasady wdrażania postępowania dietetycznego w różnych jednostkach chorobowych w zależności od stopnia ich zaawansowania i chorób współistniejących u osób w różnym wieku i stanie fizjologicznym (EW_29)

Umiejętności – Absolwent potrafi:

U1	Udziela porady dietetycznej w ramach zespołu terapeutycznego oraz prowadzi dokumentację dotyczącą pacjentów, instytucji i podejmowanych działań (EU_02)
U2	Planuje dietę pacjenta w oparciu o wiedzę dotyczącą przyjmowanych leków (EU_10)
U3	Współpracuje z zespołem wielodyscyplinarnym w celu zapewnienia ciągłości opieki nad Pacjentem (EU_19)

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr .../2024 Rektora WUM z dnia2024 r.)

U4	Opracowuje plany postępowania żywieniowego w różnych jednostkach chorobowych (EU_20)
U5	Przygotowuje materiały edukacyjne dla pacjenta (EU_23)
U6	Rozpoznaje rodzaj niedożywienia i planuje odpowiednie postępowanie żywieniowe (EU_26)
U7	Udziela porady dietetycznej w ramach pracy zespołu terapeutycznego oraz prowadzi dokumentację dotyczącą pacjentów, instytucji i podejmowanych działań (EU_34)
U8	Wykorzystuje wyniki badań laboratoryjnych w planowaniu żywienia (EU_35)
U9	Przeprowadza wywiad żywieniowy i dokonuje oceny stanu odżywienia w oparciu o badania przesiewowe i pogłębioną ocenę stanu odżywienia (EU_42)
U10	Wykazuje rolę dietetyka w monitorowaniu odżywiania się chorych w szpitalu (EU_43)
U11	Potrafi dobrać metody oceny stanu odżywienia do grupy odbiorców w danym wieku i w konkretnym stanie klinicznym (EU_86)

Kompetencji społecznych – Absolwent jest gotów do:

K1	Posiada świadomość stałego dokształcania się (EK_4)
K2	Bierze odpowiedzialność za działania własne i właściwie organizuje własną pracę (EK_5)
K3	Współdziała z zespołem interdyscyplinarnym przyjmując różne role (EK_6)
K4	Przestrzega zasad etyki zawodowej (EK_7)
K5	Przestrzega praw pacjenta, w tym prawa do informacji dotyczącej proponowanego postępowania dietetycznego oraz jego możliwych następstw i ograniczeń (EK_8)
K6	Przestrzega tajemnicy obowiązującej pracowników ochrony zdrowia (EK_9)
K7	Wykazuje aktywną postawę współpracy z pacjentem i członkami zespołu terapeutycznego (EK_22)

5. ZAJĘCIA

Forma zajęć	Treści programowe	Efekty uczenia się
Ćwiczenia	<i>Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego (dr Justyna Jurczewska)</i> Godziny prowadzone przez ZDK: 25 Godziny prowadzone przez Klinikę: 10 Zasady postępowania z pacjentem kardiologicznym, zbieranie wywiadu, zwłaszcza żywieniowego, udzielanie porad indywidualnych oraz grupowych, układanie jadłospisów, części składowych i struktury materiałów, które zostaną przekazane pacjentowi, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej, ocena stanu odżywienia oraz sposobu żywienia pacjenta. Wykonywanie pomiarów antropometrycznych, interpretacja dokumentacji medycznej.	EW_13, EW_17, EW_29 EU_02, EU_10, EU_19, EU_20, EU_23, EU_26, EU_34, EU_35, EU_42, EU_43, EU_36 EK_4, EK_5, EK_6, EK_7, EK_8, EK_9, EK_22
	<i>Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego (mgr Jakub Krawczyk)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 10 Godziny prowadzone przez ZDK: 20	

	Zasady postępowania z pacjentem z chorobami internistycznymi, w szczególności u którego stwierdzono nadciśnienie tętnicze, wywiad zdrowotny i żywieniowy, udzielanie porad, układanie jadłospisów które zostaną przekazane pacjentowi, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej, ocena stanu odżywienia pacjenta. Wyliczanie zapotrzebowania na składniki odżywcze, energię, wodę. Wyliczanie wartości energetycznej i odżywczej jadłospisów. Opracowanie listy produktów wskazanych i przeciwwskazanych, które są zgodne z indywidualnymi zaleceniami żywieniowymi. Planowanie edukacji żywieniowej. <i>Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego</i> (dr hab. A. Jeznach) Godziny prowadzone przez Klinikę: 10 Godziny prowadzone przez ZDK: 25 Zasady postępowania z pacjentem endokrynologicznym, zbieranie wywiadu, zwłaszcza żywieniowego, udzielanie porad, układanie jadłospisów, części składowych i struktury materiałów, które zostaną przekazane pacjentowi. Ocena sposobu żywienia pacjenta, interpretacja danych biochemicznych i antropometrycznych. Opracowanie listy produktów dozwolonych i przeciwwskazanych, zgodnych z indywidualnymi zaleceniami żywieniowymi. Patofizjologia chorób endokrynologicznych a zalecenia żywieniowe dla pacjenta. Diagnostyka otyłości w tym otyłości wtórnej. Zajęcia również w Centrum Symulacji Medycznej z pacjentem z chorobą otyłościową (wg scenariusza). <i>Klinika Neurochirurgii (dr Magdalena Milewska)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 10 Godziny prowadzone przez ZDK: 25 Zasady postępowania z pacjentem neurochirurgicznym, zbieranie wywiadu, zwłaszcza żywieniowego, udzielanie porad, układanie jadłospisów, części składowych i struktury materiałów, które zostaną przekazane pacjentowi, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej, ocena stanu odżywienia pacjenta w oddziale neurochirurgii. Czynniki zaburzeń stanu odżywienia. Zastosowanie preparatów przemysłowych do żywienia doustnego i/lub dojelitowego. Dobór metody i materiałów edukacyjnych do zdolności percepcyjnej pacjenta. Wykonywanie przesiewowej i pogłębionej oceny stanu odżywienia pacjenta. Trudności w komunikacji z pacjentem neurochirurgicznym, sposoby ich przezwyciężania. Prowadzenie dokumentacji pacjenta oraz swojej pracy. Rozpoznawanie i zapobieganie niedożywieniu, w tym niedożywieniu szpitalnemu. <i>Klinika Onkologii (dr Magdalena Milewska)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 10 Godziny prowadzone przez ZDK: 25 Zasady postępowania z pacjentem onkologicznym w trakcie leczenia systemowego, zbieranie wywiadu (zwłaszcza żywieniowego), identyfikacja głównych problemów żywieniowych. Udzielanie porad w ramach prehabilitacji, modyfikacja postępowania dietetycznego w zależności od przebiegu leczenia, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej, ocena stanu odżywienia pacjenta. Czynniki zaburzeń stanu odżywienia. Zastosowanie preparatów przemysłowych do żywienia doustnego i/lub dojelitowego. Wskazania do leczenia żywieniowego. Prowadzenie dokumentacji pacjenta oraz swojej pracy.	
--	--	--

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr .../2024 Rektora WUM z dnia2024 r.)

	<i>Klinika Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej (Bariatry)</i> <i>(dr hab. Iwona Boniecka)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 7 Godziny prowadzone przez ZDK: 28 Zasady kwalifikacji do chirurgicznego leczenia otyłości. Przeprowadzanie wywiadu zdrowotnego i żywieniowego. Udzielanie porad dietetycznych pacjentom przed i po operacji bariatrycznej. Ocena stanu odżywienia pacjenta z otyłością i zaburzeniami metabolicznymi. Rozpoznawanie czynników ryzyka chorób wynikających ze stylu życia. <i>Klinika Medycyny Transplantacyjnej, Nefrologii i Chorób Wewnętrznych</i> <i>(dr Marta Dąbrowska Bender)</i> Godziny prowadzone przez ZDK: 35 Zasady postępowania z pacjentem nefrologicznym (leczonym zachowawczo i nerkozastępczo oraz po transplantacji narządu), zbieranie wywiadu żywieniowego, chorobowego, udzielanie porad, układanie jadłospisów indywidualnych, części składowych i struktury materiałów, które zostaną przekazane pacjentowi w formie papierowej, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej z oceną kliniczną, ocena stanu odżywienia pacjenta nefrologicznego, dializowanego i po transplantacji narządu. Opracowywanie szczegółowych jadłospisów/listy produktów dozwolonych i przeciwwskazanych, które są zgodne z indywidualnymi celami żywieniowymi, chorobami współistniejącymi oraz mieszczą się w zakresie możliwości gospodarstwa domowego/domu opieki społecznej. Zapobieganie niedożywieniu, w tym niedożywieniu szpitalnego. Oddział Kliniczny Położnictwa, Perinatologii, Ginekologii i Rozrodczości UCK WUM <i>(dr hab. Agnieszka Bzikowska Jura)</i> Godziny prowadzone przez klinikę: 5 Godziny prowadzone przez NZI: 30 W ramach zajęć klinicznych studenci zapoznają się z rolą dietetyki w opiece nad kobietą ciężarną i karmiącą piersią, ze szczególnym uwzględnieniem fizjologii żywienia w ciąży i laktacji oraz interwencji w powikłaniach takich jak otyłość, cukrzyca ciążowa, nadciśnienie tętnicze indukowane ciążą czy niedokrwistość. Omawiane są również podstawy żywienia okołoporodowego w stanach wysokiego ryzyka (ciąża wielopłodowa, hipotrofia płodu, wcześniactwo). Studenci analizują dokumentację medyczną oraz planują przykładowe strategie żywieniowe w oparciu o indywidualne potrzeby pacjentek. Zajęcia obejmują także problematykę dietetyczną w kontekście niepłodności i hormonalnych zaburzeń rozrodczości. <i>Klinika Neurologii (mgr Jakub Krawczyk)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 20 Godziny prowadzone przez ZDK: 20 W trakcie zajęć studenci zostaje zapoznany z najczęstszymi chorobami neurologicznymi. Studenci pracując w niewielkich grupach przeprowadzają wywiady zdrowotno-żywieniowe z pacjentami z rozpoznaniem choroby Parkinsona, choroby Alzheimer, stwardnieniem rozsianym, a następnie komponują zalecenia i przeprowadzają indywidualną konsultację żywieniową. Studenci zostają zapoznani z zasadami leczenia żywieniowego u pacjentów z powikłanym udarem niedokrwinnym mózgu.	
--	--	--

	<i>Oddział kliniczny Diabetologii Dziecięcej i pediatrii</i> Godziny prowadzone przez ZZC: 35 W trakcie zajęć na oddziale pediatrycznym diabetologicznym studenci dietetyki zdobywają doświadczenie w pracy z dziećmi i młodzieżą chorującymi na cukrzycę typu 1. Do ich zadań należy przeprowadzanie wywiadów żywieniowych, analiza nawyków żywieniowych oraz ocena stanu odżywienia pacjentów. Studenci uczestniczą w edukacji żywieniowej, dostosowanej do wieku i możliwości dziecka oraz jego opiekunów. Ponadto uczą się interpretować dane z systemów ciągłego monitorowania glikemii oraz konsultują i modyfikują jadłospisy zgodnie z indywidualnymi potrzebami pacjentów. <i>Klinika Chorób Wewnętrznych Szpitala Grochowskiego (dr Joanna Ostrowska)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 7 Godziny prowadzone przez ZDK: 28 Studenci samodzielnie oceniają stan odżywienia pacjentów z wykorzystaniem przesiewowych narzędzi (SGA, NRS-2002, MNA) oraz metod antropometrycznych, w tym pomiaru masy i wysokości ciała, obwodów oraz dynamometrii ręcznej. Analizują wyniki badań laboratoryjnych, przeprowadzają wywiady żywieniowe, oceniają sposób żywienia i na tej podstawie opracowują indywidualne zalecenia dietetyczne. Uczestniczą również w edukacji pacjentów oraz konsultacjach zespołu terapeutycznego. Zajęcia rozwijają zarówno kompetencje praktyczne, jak i społeczne, takie jak etyka zawodowa i współpraca interdyscyplinarna. <i>Klinika Gastroenterologii Dziecięcej i Pediatrii, Klinika Nefrologii Dziecięcej i Pediatrii (mgr Paulina Gryz)</i> Godziny prowadzone przez klinikę: 49/21 2 tygodnie zajęć Zasady postępowania z pacjentem pediatrycznym, zbieranie wywiadu, zwłaszcza żywieniowego, udzielanie porad, ocena sposobu żywienia, układanie jadłospisów, części składowych i struktury materiałów, które zostaną przekazane pacjentowi, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej, ocena stanu odżywienia dzieci i młodzieży. Dobór żywności specjalnego przeznaczenia medycznego w grupie pacjentów pediatrycznych, z chorobą Leśniowskiego-Crohn'a, alergiami pokarmowymi, chorobami nerek. <i>Klinika Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej (Hepatologia) (mgr Leszek Wronka)</i> Godziny prowadzone przez Klinikę: 7 Godziny prowadzone przez ZZC: 28 Postępowanie dietetyczne wobec pacjentów z chorobami wątroby i dróg żółciowych oraz po przeszczepieniach narządów mięsnych (wątroba, nerki, trzustka), zgodnie z aktualnymi zaleceniami towarzystw naukowych. Przeprowadzenie szczegółowego wywiadu zdrowotnego i żywieniowego, uwzględniającego czynniki ryzyka niedożywienia oraz sarkopenii. Ocena stanu odżywienia z wykorzystaniem walidowanych narzędzi przesiewowych i diagnostycznych, takich jak: SGA (Subjective Global Assessment), NRS-2002 (Nutritional Risk Screening), RFH-GA (Royal	
--	---	--

	Free Hospital Global Assessment), a także wskaźnika BMI, parametrów antropometrycznych oraz danych biochemicznych. Analiza i interpretacja dokumentacji medycznej w kontekście planowania indywidualnych zaleceń żywieniowych dla pacjenta. Przygotowanie materiałów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb klinicznych i poznawczych pacjentów oraz prowadzenie edukacji żywieniowej, zgodnie z aktualnymi wytycznymi. <i>Klinika Chirurgii Ogólnej i Żywienia Klinicznego</i> (dr Zuzanna Zaczek) Godziny prowadzone przez ZZC: 35 Zasady postępowania z pacjentem żywionym do- i pozajelitowo w warunkach szpitalnych i domowych, zbieranie wywiadu medycznego i żywieniowego, analiza i interpretacja dokumentacji medycznej, ocena stanu odżywienia pacjenta wymagającego leczenia żywieniowego. Obliczanie zapotrzebowania na energię i składniki odżywcze. Dobór rodzaju interwencji żywieniowej, zlecenie i dobór rodzaju preparatu oraz sposobu podaży i dawkowania w żywieniu dojelitowym. Szkolenie w zakresie bezpiecznego stosowania i podaży żywienia do- i pozajelitowego. Wpływ chorób układu pokarmowego, zaburzeń metabolicznych, chorób nowotworowych i innych na stan odżywienia pacjenta. Zasady postępowania dietetycznego u pacjentów z niewydolnością przewodu pokarmowego, w tym z wyłonią stomią jelitową i z zespołem krótkiego jelita.	
--	---	--

6. LITERATURA

Obowiązkowa

1. Interna Szczeklika. *Podręcznik chorób wewnętrznych*, Medycyna Praktyczna 2025
2. *Normy żywienia dla populacji polskiej* pod redakcją E Rychlik, K Stoś, A Woźniak, H Mojskiej, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy, 2024
3. Kozłowska L, Głąbska D, Włodarek D, Lange EM Dietoterapia, PZWL 2014
4. Ciborowska H, Rudnicka A, *Dietetyka. Żywienie zdrowego i chorego człowieka*, Wydanie V, PZWL 2021
5. Szawłowski A.W. *Żywienie w chorobach nowotworowych*, PZWL 2020
6. Ostrowska L (red.) *Dietetyka kompendium*, PZWL 2020
7. Jeznach-Steinhagen A (red.) *Żywienie osób z cukrzycą i chorobami towarzyszącymi*, PZWL 2020
8. Krauss H, *Fizjologia żywienia człowieka*. PZWL 2019
9. Szostak-Węgierek D (red.) *Żywienie osób starszych*, PZWL 2020
10. Szostak-Węgierek D (red.) *Żywienie w czasie ciąży i karmienia piersią*, PZWL 2020.
11. Gawęcki J (red): *Żywienie człowieka. Podstawy nauki o żywieniu*. Tom 1. Wyd. Naukowe PWN 2010
12. Grzymisławski M, Gawęcki J, *Żywienie człowieka zdrowego i chorego*, T. i T.2, PWN, Warszawa 2022
13. Szczygieł B (red.) *Niedożywienie związane z chorobą. Występowanie. Rozpoznanie*. Wyd. Lek. PZWL 2011
14. Szczygieł B (red.) *Niedożywienie związane z chorobą. Zapobieganie. Leczenie*. Wyd. Lek. PZWL 2017
15. Sobocki J, Kunecki M, Zmarzły A, Rudzki S, Standardy żywienia dojelitowego dorosłych pacjentów.
16. Zalecenia kliniczne dotyczące postępowania u chorych na cukrzycę 2025. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego
17. *ESPEN practical guideline: Clinical Nutrition in cancer*. Clinical Nutrition 40 (2021)
18. *ESPEN guideline on clinical nutrition in hospitalized patients with acute or chronic kidney disease*. Clinical Nutrition 40 (2021). (<https://www.espen.org/files/ESPEN-Guidelines/ESPEN-guideline-on-clinical-nutrition-in-hospitalized-patients-with-acute-or-chronic-kidney-disease.pdf>)
19. Hammad A, Kaido T, Aliyev V et al.: *Nutritional therapy in liver transplantation*. Nutrients 2017. (<https://doi.org/10.3390/nu9101126>)
20. *ESPEN practical guideline: Clinical nutrition in liver disease*. Clinical Nutrition 39 (2020). (https://www.espen.org/files/ESPEN-Guidelines/ESPEN_practical_guideline_Clinical_nutrition_in_liver_disease.pdf)
21. *ESPEN guideline on home parenteral nutrition*. Clinical Nutrition 39 (2020). (https://www.espen.org/files/ESPEN-Guidelines/ESPEN_guideline_on_home_parenteral_nutrition.pdf)
22. *ESPEN guideline on home enteral nutrition*. Clinical Nutrition 39 (2020). (https://www.espen.org/files/ESPEN-Guidelines/ESPEN_guideline_on_home_ental_nutrition.pdf)
23. *ESPGHAN/ESPEN/ESPR/(CSPEN) guidelines on pediatric*. Clinical Nutrition 37 (2018).

24. ESPEN guideline clinical nutrition in neurology. Clinical Nutrition 37 (2018). (https://www.espen.org/files/ESPEN-Guidelines/ESPEN-guideline_clinical_nutrition_in_neurology.pdf)
25. Zasady postępowania w nadciśnieniu tętniczym Wytyczne PTNT 2019. (<https://nadciśnienietetnicze.pl/sites/scm/files/2021-02/64385-182698-1-SM.pdf>)
26. Sobotka L (red.): Podstawy Żywienia Klinicznego. Redakcja Naukowa wydania polskiego: Korba T, Łyszkowska M Wyd. Lek. PZWL 2013.
27. Jamróz B i wsp., *Instrumentalne metody badania zaburzeń połykania*. Wyd. Medyk 2019.
28. Ostrowska L, *Diagnostyka laboratoryjna w dietetyce*. PZWL 2018.
29. Szostak-Węgierek D, Intrauterine nutrition: long-term consequences for vascular health. International Journal of Women's Health 2014;6 647–656.
30. Wielgoś M (red.): Biblioteka ginekologa praktyka vol. 9: Żywienie kobiet w ciąży. VIA MEDICA, Gdańsk 2013
31. Cichocka A, *Dieta DASH w teorii i zastosowaniu wydanie 2021*, Wyd. Medyk 2021.
32. ISPAD Clinical Practice Consensus Guidelines 2018 (<https://www.ispad.org/general/custom.asp?page=ISPADGuidelines2018>)
33. van Rheenen PF, et al. The Medical Management of Paediatric Crohn's Disease: an ECCO-ESPGHAN Guideline Update. J Crohns Colitis. 2020 7;jaa161. doi: 10.1093/ecco-jcc/jjaa161. Epub ahead of print. PMID: 33026087.
34. Horvath A, Szajewska H. ŻYWIENIE I LECZENIE ŻYWIENIOWE DZIECI I MŁODZIEŻY; Medycyna Praktyczna, 2017
35. Bischoff SC, Escher J, Hébuterne X, Kłęk S, Krznaric Z, Schneider S, Shamir R, Stadelova K, Wierdsma N, Wiskin AE, Forbes A. ESPEN practical guideline: Clinical Nutrition in inflammatory bowel disease. Clin Nutr. 2020 ;39(3):632–653. doi: 10.1016/j.clnu.2019.11.002. Epub 2020 Jan 13. PMID: 32029281

Uzupełniająca

1. Brytek-Matera A. *Psychodietetyka*. PZWL 2020.
2. Szewczyk A. *Poradnik Diabetologiczny*. PZWL 2017.
3. Contento I. R. *Edukacja żywieniowa*. PWN 2018.
4. Woynarowska B. *Edukacja zdrowotna*. PWN 2017
5. Więcas A., Nieszporek T. *Choroby nerek. Kompendium*. 2019
6. Książek J. *Zalecenia leczenia żywieniowego u dzieci*. PZWL 2021

7. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

Symbol przedmiotowego efektu uczenia się	Sposoby weryfikacji efektu uczenia się	Kryterium zaliczenia
EW_13, EW_17, EW_29 EU_02, EU_10, EU_19, EU_20, EU_23, EU_26, EU_34, EU_35, EU_42, EU_43, EU_36 EK_4, EK_5, EK_6, EK_7, EK_8, EK_9, EK_22	<i>Sprawdzanie osiągnięć edukacyjnych studentów będzie odbywać się systematycznie, według kryteriów podanych na początku zajęć przez prowadzącego. Ocena poprawności wykonywania zadań/ćwiczeń może być dokonana na podstawie obserwacji pracy podczas ich wykonywania, opinii pacjenta lub obserwacji grupy. Pod uwagę będzie brany stopień opanowania umiejętności, umiejętność zastosowania teorii w praktyce, właściwa postawa i zachowanie na zajęciach oraz stosowanie technik komunikacji werbalnej i niewerbalnej.</i> <i>Przewiduje się możliwość przeprowadzenia testów sprawdzających wiedzę zarówno na początku, jak i na końcu bloku zajęciowego.</i> <i>Podstawą do uzyskania pozytywnej oceny przez studenta jest poprawne i samodzielne wykonanie ćwiczeń.</i>	60%

8. INFORMACJE DODATKOWE

(tu należy zamieścić informacje istotne z punktu widzenia nauczyciela niezawarte w pozostałej części sylabusu, w szczególności w oparciu o regulacje wynikające z § 26 ust. 1 i 2, § 27 ust. 3 oraz § 28 ust. 1 Regulaminu Studiów wskazanie liczby terminów zaliczeń przedmiotu, w tym zaliczeń dopuszczających do egzaminu, oraz np. czy przedmiot jest powiązany z badaniami naukowymi, szczegółowy opis egzaminu, informacje o kole naukowym)

Prawa majątkowe, w tym autorskie, do sylabusu przysługują WUM. Sylabus może być wykorzystywany dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywanych w WUM. Korzystanie z sylabusu w innych celach wymaga zgody WUM.

UWAGA

Końcowe 10 minut ostatnich zajęć w bloku/semestrze/roku należy przeznaczyć na wypełnienie przez studentów Ankiety Oceny Zajęć i Nauczycieli Akademickich

